

Verdsetting av friluftslivsområder i Oslo

Tilpassa forholda i Aurland kommune

Dette veiledningsheftet for verdsettingsgruppene i Oslo bygger på Miljødirektoratets veileder M98-2013: Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Formålet med heftet er å beskrive hvordan arbeidet i gruppene skal gjennomføres.

Brukerfrekvens

Brukerfrekvens (brukshyppighet) avhenger av geografi. Et område med «liten» bruk i Oslo vil for eksempel kunne ha mange flere brukere enn et område med «stor» bruk i en liten kommune. Det kan også være årstidsvariasjoner, variasjoner mellom helg og hverdag, døgnvariasjoner og variasjoner mellom ulike aktiviteter og brukergrupper. Områder som hovedsakelig blir brukt av barn og unge, som har kort aksjonsradius og ikke kan bevege seg langt for å finne et tilsvarende område, er ofte svært viktige.

Brukerfrekvens					
	1	2	3	4	5
Hvor stor er dagens brukerfrekvens?	Liten	Noe	Middels	Ganske stor	Stor
<u>Operasjonalisering:</u> Det er vanskelig å anslå antall friluftslivutøvere i et område. Foreslår derfor heller å gi en typebeskrivelse av bruken, som sier noe om hvorvidt området er lite eller mye brukt.	Friluftslivsområde hvor man sjelden eller aldri treffer andre.	Friluftslivsområde hvor man vanligvis treffer enkelte eller et fåtall andre.	Friluftslivsområde som brukes av flere, men hvor det kan være årstidsvariasjoner, variasjoner mellom helg og hverdag og døgnvariasjoner.	Friluftslivsområdet brukes av mange hele året, men det kan være variasjoner mellom helg og hverdag og døgnvariasjoner.	Friluftslivsområdet brukes av mange, hele året, både på hverdager og i helger.

Regionale og nasjonale brukere

Hvem bruker området og hvor de kommer fra? Brukes området hovedsakelig av lokalbefolkningen eller er det mest brukere fra en større region eller fra store deler av landet?

Regionale og nasjonale brukere					
	1	2	3	4	5
Brukes området av personer som ikke er lokale?	Aldri	Nesten aldri	Middels	Ganske ofte	Ofte
<u>Operasjonalisering:</u>	<p>Friluftslivsområdet brukes utelukkende /hovedsakelig av personer som bor i omkringliggende boligområder.</p> <p>Lite kjent i Aurland. Berre brukt av lokalbefolkninga.</p>	<p>Friluftslivsområdet brukes hovedsakelig av personer som bor i omkringliggende boligområder eller i øvrige boligområder i bydelen.</p> <p>Brukes av personer som kjenner til området. Turistar som treng guide. Området er ikke kjent utanfor Aurland.</p>	<p>Friluftslivsområdet brukes hovedsakelig av personer som bor i omkringliggende boligområder, i øvrige boligområder i bydelen eller i tilgrensende bydeler.</p> <p>Området er kjent i regionen. Brukes også av turistar.</p>	<p>En stor andel av de som bruker friluftslivsområdet bor i andre bydeler eller utenfor Oslo.</p> <p>Området er kjent i Norge. Brukes også av turistar.</p>	<p>En stor andel av de som bruker friluftslivsområdet bor i andre bydeler, utenfor Oslo eller i andre deler av landet. Området brukes også av turister.</p> <p>Området er kjent utanfor Norge.</p>

Opplevelseskvaliteter

Sentralt i definisjonen av friluftslivet ligger opplevelsesaspektet. Egenskaper som kulturminner, spesielle naturfenomener, landskapsformer, landskapsrom og natur-, kulturlandskap er viktig for friluftslivsutøveren. Opplevelseskvalitetene må være tydelig synlige i landskapet, slik at de er tilgjengelige for friluftslivsutøvere.

Opplevelseskvaliteter					
	1	2	3	4	5
Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter? Har området et spesielt landskap?	Ingen (Ingen)	Litt (Noe)	Middels (Middels)	Ganske mange (Ganske store)	Mange (Store)
<p><u>Operasjonalisering:</u> Hvorvidt friluftslivsområdet anses å ha «ingen», «litt», «middels», «ganske mange» eller «mange» spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter påvirkes til en viss grad av områdets størrelse. Kan også bruke «ingen, noe, middels, ganske store og store» for å synliggjøre de områdene hvor det er enkelte/få opplevelseskvaliteter, men hvor disse er av en viss størrelse eller viktighet for områdets bruk.</p>	<p>Kulturminner; for eksempel gamle bygninger, broer/konstruksjoner, krigsminner, historisk viktige steder mv.</p> <p>Kulturlandskapselementer; hovedsakelig knyttet til jordbrukslandskap, for eksempel steingarder/gjerder, blomsterenger mv.</p> <p>Spesiell natur/biologi; for eksempel særlig artsrike områder, eventyrskog mv.</p> <p>Spesiell geologi/ landskapsformasjoner; for eksempel jettegryter, juv, huler, fossiler, spesiell berggrunn eller lignende</p> <p>Utsiktspunkt/vann</p>				

Symbolverdi

Et friluftslivsområde kan være viktig for folks stedstilhørighet eller ha lange tradisjoner som turmål. Et slikt område blir mer verdifullt enn et tilsvarende område uten denne symbolverdien.

Landemerker, som for eksempel svært høye og/eller gamle trær eller historiske minnesmerker, kan være med på å gi et friluftslivsområde symbolverdi.

Symbolverdi					
	1	2	3	4	5
Har området en spesiell symbolverdi?	Ingen	Litt	Middels	Ganske stor	Stor
<u>Operasjonalisering:</u>	Friluftslivsområdet har ingen spesiell symbolverdi og er ikke kjent for andre enn de som bor omkringliggende boligområder.	Friluftslivsområdet er et kjent turmål for befolkningen i bydelen.	Friluftslivsområdet er godt kjent og har stor betydning for befolkningen i bydelen og i nærliggende bydeler.	Friluftslivsområdet har lange tradisjoner som turmål og er godt kjent for de fleste som bor i Oslo.	Friluftslivsområdet har lange tradisjoner som turmål og er godt kjent også utenfor Oslo.

Funksjon

Med funksjon menes her egenskaper som støtter opp om bruken av tilgrensende friluftslivsområder. Atkomstsoner, grøntkorridorer og (hoved-) turveidrag er viktige funksjoner. Disse funksjonene skaper sammenheng (konnektivitet) mellom friluftslivsområder, og kan derfor gi økt bruk/nytte av et tilgrensende friluftslivsområde. Det kan være en nyttig øvelse å forestille seg hva som vil skje dersom friluftslivsområdet tas bort.

Funksjon					
	1	2	3	4	5
Har området en spesiell funksjon (atkomstzone, hovedturdrag, korridor eller lignende)?	Ikke spesiell funksjon	Noe spesiell funksjon	Middels funksjon	Ganske spesiell funksjon	Spesiell funksjon
<u>Operasjonalisering:</u>	Friluftslivsområdet har ingen spesiell funksjon.	<i>Foreslår å ikke benytte denne verdien, med mindre man er i tvil om 1 eller 3 er riktig verdi.</i>	Friluftslivsområdet fungerer som en atkomstzone, men er ikke tilrettelagt som dette. Eller: Friluftslivsområdet er et turveidrag som skaper sammenheng i turveinettet	<i>Foreslår å ikke benytte denne verdien, med mindre man er i tvil om 3 eller 5 er riktig verdi.</i>	Friluftslivsområdet er tilrettelagt som en atkomstzone til et annet friluftslivsområde. Eller: Friluftslivsområdet er et hovedturveidrag.

Egnethet

Med egnethet menes her hvorvidt friluftslivsområdet kan benyttes til en eller flere bestemte friluftslivsaktiviteter. Et områdes egnethet er av særlig stor betydning dersom det ikke finnes alternative friluftslivsområder for denne/disse aktivitetene i nærheten. Klatring er et eksempel på en aktivitet som er avhengig av spesielle områder, og blir disse utilgjengelige blir det vanskelig å utøve aktiviteten. Det er som regel fysiske/landskapsmessige kvaliteter ved områdene som gjør dem godt egnet for spesielle aktiviteter.

Egnethet					
	1	2	3	4	5
Er området spesielt godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til?	Dårlig	Ganske dårlig	Middels	Ganske godt	Godt
<u>Operasjonalisering:</u>	Friluftslivsområdet er ikke spesielt egnet til en bestemt enkeltaktivitet.	<i>Foreslår å ikke benytte denne verdien, med mindre man er i tvil om 1 eller 3 er riktig verdi.</i>	Friluftslivs- Friluftslivsområdet kan benyttes til en eller flere bestemte enkeltaktiviteter, men det finnes andre friluftslivsområder i Oslo som er mer egnet til denne/disse aktivitetene.	Friluftslivsområdet er spesielt godt egnet til en eller flere bestemte enkeltaktiviteter.	Friluftslivsområdet er spesielt godt egnet til en eller flere bestemte enkeltaktiviteter, og det finnes ikke alternative friluftslivsområder som er like godt egnet for denne/disse aktivitetene i nærheten.

Aktiviteter det kan være aktuelt å vurdere friluftslivsområdenes egnethet for:

- Terrengsykling
- Ridning
- Klatring
- Bading
- Fiske
- Skjellsanking
- Aking/skileik
- Aktiviteter på is
- Padling/roing/seiling

Tilrettelegging

Friluftslivet har lenge klart seg uten mye tilrettelegging, men i den senere tid er det blitt investert en del for å legge til rette for spesielle aktiviteter og brukergrupper. Områder hvor det er gjort store investeringer for å lette tilgjengeligheten for eksempel for funksjonshemmede, vil være verdifulle å ta vare på. I Oslo har det også vært nødvendig å tilrettelegge flere friluftslivsområder for at de skal tåle stor bruk.

Tilrettelegging					
	1	2	3	4	5
Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper?	Ikke tilrettelagt	Litt tilrettelagt	Middels tilrettelagt	Ganske godt tilrettelagt	Høy grad av tilrettelegging
<u>Operasjonalisering:</u>	Friluftslivsområdet er ikke tilrettelagt.	For eksempel: Skiltede og merkede stier og ettspors skiløyper Kløpper, mindre bruer Badeplasser der vegetasjonen er ryddet vekk	For eksempel: Skiltede og merkede turveier og dobbeltsporede skiløyper Badeplasser med mindre brygger, badetrapp og mindre opparbeidete gressplasser	For eksempel: Skiltede og merkede turveier og dobbeltsporede skiløyper som er godt vedlikeholdt og driftet Tilretteleggingstilak som benker, bord, bål plasser, griller, toaletter og/eller aktivitetselementer. Løpende forvaltning som vegetasjonsskjøtsel og avfallshåndtering.	Eksempler som under verdi 4. I tillegg er området tilrettelagt for bevegelsehemmede, barnevogner o.l.

Kunnskapsverdier

Barnehager, skoler og andre institusjoner bruker naturen mer og mer i undervisning. Det blir derfor viktig å vurdere områdets kunnskapsverdier og undersøke om skoler/ barnehager bruker området i dag.

Kunnskapsverdier					
	1	2	3	4	5
Er området egnet i undervisningssammenheng eller har området spesielle naturelle kulturvitenskaplige kvaliteter?	Få	Ganske få	Middels	Ganske mange	Mange
<u>Operasjonalisering</u> :	Friluftslivsområdet har ingen spesielle natur- eller kulturvitenskaplige kvaliteter Og: Friluftslivsområdet ligger langt unna en skole eller en barnehage	Friluftslivsområdet har enkelte spesielle natur- og/ eller kulturvitenskaplige kvaliteter Eller: Friluftslivsområdet ligger i 15-20 min. gangavstand fra en skole eller en barnehage	Friluftslivsområdet har enkelte spesielle natur- og/ eller kulturvitenskaplige kvaliteter Og: Friluftslivsområdet ligger i 15-20 min. gangavstand fra en skole eller en barnehage	Friluftslivsområdet har flere natur- og/ eller kulturvitenskaplige kvaliteter Eller: Friluftslivsområdet ligger i umiddelbar nærhet til en skole eller en barnehage	Friluftslivsområdet har flere natur- og kulturvitenskaplige kvaliteter Og: Friluftslivsområdet ligger i umiddelbar nærhet til en skole eller en barnehage

Lydmiljø

Stillhet er en viktig kvalitet for friluftslivet, og fravær av støy er en forutsetning for at de fleste friluftslivsområder skal oppleves som attraktive. Hvilke lydnivåer som oppleves som sjenerende, avhenger av hva slags område man befinner seg i, hvilken bruk av området som er ønskelig og type lyd/lydkilde. Hva som er et godt lydmiljø vil i de aller fleste tilfeller være en skjønnsmessig vurdering, og vil ofte være relatert til lydmiljøet i nærliggende områder.

Det viktigste poenget med kriteriet er at områder eller delområder med et godt lydmiljø gis en høy verdi, spesielt der hvor dette er en kvalitet som mangler i tilgrensende områder.

Lydmiljø					
	1	2	3	4	5
Har området et godt lydmiljø?	Dårlig	Ganske dårlig	Middels	Ganske godt	Godt
<u>Operasjonaliseri ng:</u>	Friluftslivsområdet er lokalisert inntil en større støykilde (se støykart).	<i>Foresl år å ikke benytte denne verdien, med mindre man er i tvil om 1 eller 3 er riktig verdi.</i>	Friluftslivsområdet er lokalisert i et område med moderat trafikkstøy (for eksempel er området påvirket av noe biltrafikk på mindre veier).	Friluftslivsområdet oppleves som relativt stille. Eventuell uønsket lyd er knyttet til andre brukere/ annen aktivitet i området.	Friluftslivsområdet oppleves som helt stille.

Inngrep

At et område er inngrepsfritt er viktig for naturopplevelsen for mange. Det blir stadig færre naturpregede områder, og særlig gjelder dette i nærheten av befolkningssentra. Tekniske inngrep som brede kraftgater kan ødelegge naturopplevelsen, mens gamle brukonstruksjoner og kjerreveier kan berike turen.

Inngrep					
	1	2	3	4	5
Er området inngrepsfritt?	Utbygd	Ganske utbygd	Middels	Ganske inngrepsfritt	Inngrepsfritt
<u>Operasjonalisering:</u>	Friluftslivsområde med store tekniske inngrep (for eksempel terrengendringer eller større infrastrukturiltak) og fravær av naturlig vegetasjon.	Friluftslivsområde som i noen delområder har store tekniske inngrep (for eksempel terrengendringer eller større infrastrukturiltak) og fravær av naturlig vegetasjon.	Friluftslivsområde med tekniske inngrep som for eksempel brede turveier/grusveier eller lysløyper.	Friluftslivsområde med tekniske inngrep som for eksempel mindre turveier, bruer eller brygger. Området har hovedsakelig et naturlig preg.	Friluftslivsområde uten noen tekniske inngrep. Det kan imidlertid være enkelt tilrettelagt, for eksempel med merkede/skiltede stier.

Potensiell bruk

Områdets potensielle verdi kan tas med i betraktningen, men kriteriet må brukes meget bevisst og i begrenset grad. Tilnærmet alle utmarksområder kan gjennom tilrettelegging få høy bruk. Slik sett kan «alle» friluftslivsområder få høy potensiell verdi, og kriteriet blir verdiløst.

I noen sammenhenger kan likevel kriteriet være til hjelp, både under verdsettingen av områdene og i etterbruken av det ferdige resultatet. Ligger et ubrukt område f.eks. mellom to friluftslivsområder, kan det ha et stort potensiale som en korridor og bindeledd mellom de to eksisterende områdene. Ved planlagte utbygginger som nye boligfelt, hyttefelt, fortetningsområder og byfornyelse må man vurdere potensiell bruk av tilgrensende friluftslivsområder, men hvis det kun er knyttet potensiell verdi til slike områder i dag bør en oppgradere verdien på områdene etter at de planlagte tiltakene er gjennomført.

Potensiell bruk					
	1	2	3	4	5
Har området potensial utover dagens bruk?	Liten	Ganske liten	Middels	Ganske stor	Stor
<u>Operasjonalisering:</u>	<i>Foreslår å ikke oppgi noen verdi her dersom det ikke er 4 eller 5.</i>			Friluftslivsområdet er i dag lite/ikke brukt, men ved en fremtidig transformasjon vil områdets betydning/viktighet øke. <i>Foreslår å bruke verdien 4 eller 5 avhengig av områdets størrelse.</i>	